

Lausunto valtioneuvostolle koskien yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämistä suomalaisessa yhteiskunnassa

Pasi Saukkonen, Erikoistutkija, Helsingin kaupunki; dosentti, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelma on kokonaisuudessaan onnistunut, ja sen toteuttamista kannattaa jatkaa. Yhdenvertaisuuden edistämisen, tasa-arvon lisäämisen ja hyvien väestösuhteiden vahvistamisen lisäksi ohjelman pitkäjänteinen toteutus tukevat yhteenkuuluvuuden tunnetta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tätä tunnetta tarvitaan, koska se on moninaisen yhteiskunnan toimivuuden sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden tärkeä edellytys. Toimintaohjelmassa esitettyjen toimien vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä on vielä liian aikaista arvioida.

1. Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Kaikki tavoitteet ovat hyviä ja jatkamisen arvoisia. Tehokas ja vaikuttava toiminta yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi edellyttää luotettavaa tietoa rasismien ja syrjinnän ilmenemismuodoista, niiden yleisyydestä ja niiden taustalla vaikuttavista mekanismeista. Tästä näkökulmasta pidän tärkeimpänä tavoitteena *rasismiin (ja syrjintään) liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta* (tavoite 8). Tähän liittyy vahvasti *rasismia (ja muuta syrjintää) sekä niiden ilmenemismuotoja koskevan tietoisuuden kasvattaminen* (tavoite 4). Näihin molempiin tavoitteisiin liittyen pidän tärkeänä niin rasismien kuin vihapuheen *käsitteiden nykyistä keskustelua parempaa täsmentämistä*. Suomalaisen kansakunnan yhtenäisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteen rakentamisen ja lujittamisen näkökulmasta käsin pidän tärkeänä myös *hyvien väestösuhteiden politiikan kehittämistä* (tavoite 5).

2. Mitkä Yhdenvertainen Suomi -ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

Ohjelmaa on toteutettu vasta niin vähän aikaa, että toimenpiteiden hyödyllisyydestä on vaikea sanoa vielä mitään varmaa. Syrjinnän vastustamisessa ja muussa yhdenvertaisuutta ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistavassa työssä olennaista on pitkäjänteisyys, ja siksi hätäiset päätelmät hyödyllisyydestä tai vaikuttavuudesta voivat olla jopa vahingollisia.

Pidän tärkeänä, että toimintaohjelman kirjauksen mukaisesti rasismia ja syrjintää tarkastellaan myös riittävän eriytetysti esimerkiksi ryhmä- ja teemakohtaisten erityiskysymysten selvittämiseksi. Lisäksi kannatan vahvasti, että vaikutusten arvioinnissa osallistetaan eri väestöryhmiä edustavia tahoja.

3. Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Rasismi, syrjintä ja muu epäoikeudenmukainen kohtelu ovat vahingollisia tällaisen toiminnan kohteeksi joutuneille ihmisille ja ryhmille. Tämän lisäksi haluan omassa lausunnossani korostaa, että yhdenvertaisuuden puutteet, suora ja epäsuora syrjintä sekä rasistiset puheet ja teot ovat suureksi haitaksi myös suomalaiselle yhteiskunnalle ja sen kehittämiselle. Yhteiskunnan sujuvan toiminnan sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että kaikki Suomessa pysyväisluontoisesti asuvat henkilöt voivat kokea olevansa osa yhteiskuntaa ja kansakuntaa. Eriarvoistava kohtelu niin sanoin kuin teoin haittaa vakavasti suomalaisen yhteiskunnan ja kansakunnan rakentamista vastaamaan tämän päivän olosuhteita ja haasteita.